סניף שהוא משפחה!

יום מודעות צמי"ד תשפ"א

בסימן: סניף שהוא משפחה

פעולה

גלעד – נווה

פעולה לכבוד יום מודעות לבעלי צרכים מיוחדים (צמי"ד) –

סניף שהוא משפחה!

למדריכים- בפעולה שלפניכם שלושה שלבים עיקריים עם המון רעיונות ומשחקים. אתם מכירים הכי טוב את השבט שלכם- אם הפעולה ארוכה מידי בשבילם, תבחרו את מה שיותר מתאים, אבל שימו לב לשמור על שלושת השלבים של הפעולה☺

<u>מטרות</u>- נעביר את החניכים את התהליך שבו עברנו בקמפיין המודעות, שבו שלושה שלבים:

1. לכל חניך יש מקום בסניף, כמו שלכל ילד יש מקום במשפחה, גם הוא מעט שונה או שיש לו צרכים יותר בולטים.
2. בחברה ובמשפחה אנחנו עוזרים אחד לשני - עזרה וערבות הדדית. לכל אחד יש מה לתרום ומה להיתרם מהחבר בפרט ומהחברה בכלל.
3. העזרה ההדדית יוצרת כוח חזק לקבוצה. וכך הקבוצה שמכילה- מעצימה את כל חבריה.

במידה והפעולה עיונית מידי לחניכים של שבטים קטנים ניתן להוסיף המחשות ופעילויות של צמי"ד מהרעיונות שנמצאים בערכה: "צמי"ד משפחתי".

פתיחה:

משחק אסוציאציות- זרקו כדור ואמרו לכל חניך שהכדור מגיע אליו לומר את הדבר הראשון שעולה בראשו בהתאם למילים שלמטה.

המילים: עיוורון, פיגור, נכה, הנגשה, חינוך מיוחד, צרכים מיוחדים, שונה, אוטיזם, תסמונת דאון.

שלב א': לכולם יש מקום, כל אחד עם הצרכים שלו:

1. **משחק ה"קומקום"-**
מוציאים חניך אחד, ושאר החניכים בוחרים מילה שאותה תחליף מילת הקוד "קומקום". לא מגלים לחניך שבחוץ מה המשמעות שנבחרה למילה "קומקום" וקוראים לחניך שבחוץ שיחזור. על חברי השבט לדבר עם מילת הקוד "קומקום", ועל החניך שיצא לנחש מה היא מסמלת. למשל- קומקום= עבודה. החניכים ידברו כך: "הלכתי לקומקום... כמה קומקום יש לי עוד לעשות אוף... אני התקמקמתי עד מאוחר אתמול..." וכו'.

חלק מה מדמה את ההרגשה כאשר מישהו מרגיש מחוץ לחברה, שיש משהו שאחרים יודעים והוא לא, מה שקורה הרבה פעמים אצל חניכי צמי"ד שמרגישים לפעמים שהם שונים. הדבש שלנו הוא שבמשפחה יש מקום לכל אחד ואחד ואף אחד לא מרגיש "לא שייך" למשפחה.

2. **משחק תפקידים:**

בוחרים 3-4 חניכים (אפשר יותר אבל לא מומלץ יותר מדי) ומחלקים לכל אחד "מוגבלות". לחלק מחלקים מוגבלות שמוכרת כצרכים מיוחדים (צמי"ד) כמו:

- ניוון שרירים- לא יכול להזיז איברים מסוימים- ידיים\ רגליים.
- בעיית תקשורת- מחקה את הפעולות של האנשים מסביבו.
- מש"ה (פיגור)- לא מקבל את המידע של כולם, חסר לו ידע בסיסי.
- לקות שמיעה\ ראיה

לאחרים מחלקים "מוגבלות" שלא נחשבת כצמי"ד , אל תכונות כמו כעסן, פרפקציוניסט, רגשן וכו'.
(כדאי לבחור כמה חניכים שישתתפו בזה ולהסביר להם לפני הפעולה כדי שיידעו מה הם צריכים לעשות, מבלי שיתר החניכים ידעו).

כל המשתתפים צריכים לעשות פעולה שמצריכה שיתוף פעולה בין כולם. (למשל משחק מסוים, תכנון של פעילות, הצגה משותפת וכו')

לאחר שיסיימו, נשאל אותם איך הייתה עבודת הצוות שלהם, למשל: איך היה לעבוד למשל עם הילד בעל ניוון השרירים? איך היה לעבוד עם הילד הכעסן? ואז נשאל: במה שונות המוגבלויות שלהם?

מעולה כל מחשיפה את הרעיון כי לפני אדם שונים יש צרכים שונים מקום יותר בוטים והקהל יותר נסערים. לפעמים מישהו כלשון יותר מקשה על פעילות משותפת ממישהו לא כיסאו גלגלים אלו תמונת בוון... במשפחה אנחנו נתנים לכולם מקום, ופועלים יחד בשיתוף פעולה.

שלב ב': אחריות ,אכפתיות ועזרה הדדית:

1. מתודה של הרכבת 2 פאזלים-

כל חניך מקבל 2 חתיכות פאזל, אחת בצורת ריבוע, ואחת בצורה של חלק פאזל (נספח 1). הוא כותב על חתיכת הפאזל דבר שהוא נותן/ עוזר/ אחראי עליו בבית שלו, ודבר שהוא מקבל מהבית שלו. על החתיכה המרובעת הוא כותב משהו שהוא אוהב לעשות. מרכיבים את 2 הפאזלים מהחתיכות של כל החניכים (אפשר לתת לכל חניך 2 אם יש מיותר) .

ננסה לפרק בעדינות את הפאזלים, ונראה כי הפאזל שבנוי מחתיכות מרובעות מתפרק בקלות, לעומת הפאזל שבנוי מחתיכות של פאזל שבהן יש לכל חתיכה חלק חסר- שמסמל את קבלה וחלק בולט- שמסמל נתינה כך שיוצא שפאזל זה חזק יותר. הפאזל המרובע מסמל את האני של כל חניך, ולכן החניך מתבקש לרשום בו דבר שהוא אוהב. הפאזל המקורי מסמל קבלה ונתינה כפי שתיארנו, ולכן החניכים התבקשו לרשום בו דבר שהם נתונים ודבר שהם מקבלים מהבית.

מעולה כל מדגישה את החשיבות של הקבוצה בפעילות והאחריות בפניה כי אחד לא יוכל לבוא ולא נקבל בו. "לילה חסר ייפגם"- כשאני אני לבד ולושה חסר, אבל אני חלק מפניה, פונה ומחבק אותו. כשאני אני לבוק רק בשם אני אוהב לעשות אני מחזיק את המשפחה וכמו הפאזלים. אנחנו רוצים לקחת אחריות על הסביבה שלנו, להיות אכפתיים, ולעבור בלא הפרך, כי "כל ישראל ערבים זה לזה"- יש לנו אחריות הדדית על כל אחד מישראל.

הרב קוק מסביר ומאור לנו שהקבוצה צריכה לבוא בדורה של כבוד לעצמו ולא בדורה של רחמים כלפי מי שנקוק לעבודה. בשביל ההמחשה של הקניין נקריא קטע שכותב נכה המעייד על כיסאו גלגלים לבגד נספח 2.

2. **סיפור על החפץ חיים**, המדגיש את חשיבותה של מצוות החסד, גם באופן כזה שתורם לבעל החסד עצמו! ניתן להמחיש סיפור זה באמצעות **הצגה**.

אדם אחד, מתו לו כל בניו. הוא הלך לחפץ חיים כדי שייתן לו עצה לילדים. החפץ חיים אמר לו שיקים גמ"ח בעירו, ואולי ה' ישמע את תפילתו. האדם שמע בקול החפץ חיים, ופתח בעירו גמ"ח קבוע של הלוואות, עם פנקס של תקנות, שאחת מהן הייתה שפעם בשלוש שנים התאספו כל אנשי העיר לסעודה שהוא מארגן כדי לחזק מצווה זו. לאחר שלוש שנים נולד לאותו האדם בן, ומשמים הראו לו אות שזה בזכות מצוות הגמ"ח, כי הסעודה המתוכננת יצאה ביום ברית המילה של הבן החדש. האדם המשיך לנהל גמ"ח זה, ונולדו לו עוד בנים. לאחר כמה שנים, שכח את טובת ה', וביקש מהחפץ חיים שימנה נאמן אחר שיעסוק בניהול הגמ"ח, שכן הגמ"ח גדל וצרכיו מרובים. החפץ חיים סירב ואמר שלא יהיה מי שינהל את גמ"ח ההלוואות טוב כמוהו. האדם המשיך כמה שנים לבקש זאת מהחפץ חיים, והפציר בו שימצא לו מחליף. החפץ חיים הסכים בעל כורחו ונבחר מנהל אחר לגמ"ח. אדם זה הגיע למחרת לחפץ חיים בבכי ובשבר שבן אחד שלו נחנק למוות. הוא תלה זאת בעזיבתו את ניהול הגמ"ח וחזר לניהול שלו כבר למחרת.

סיפור זה מדגיש כי בניו נולדו לו בזכות הגמ"ח, בזכות מעשה החסד, וכי יותר משהוא תרם לגמ"ח, הגמ"ח שמר עליו ועל בניו. אותו החכם היה החפץ חיים.

שלב ג': הביחד נותן כוח ומעצים:

2 משחקים לבחירתכם (משחק 1 לקטנים יותר, ומשחק 2 לבוגרים יותר):

1. **משחק זוגות צמי"ד:**

נחלק את השבט לזוגות, כאשר אחד מבני הזוג מדמה 'נכה' שלא יכול לעמוד וללכת, ובן הזוג השני מדמה עיוור עם כיסוי על העיניים. על בני הזוג לקחת מהמדריך את הפתק שלהם שמחכה אצלו. ניתן לערוך תחרות בין הזוגות השונים בשבט מי ישיג ראשון את הפתק מהמדריך, כאשר כולם נעמדים בשורה ומתחילים משם את התחרות.

בן הזוג הנכה יושב על כיסא/ על הרצפה ומכוון את בן הזוג העיוור כיצד ללכת למדריך, לקחת ממנו את הפתק ולהביא לו שהוא יקרא אותו.

2. **משחק 'נהר התנינים':**

מגדירים אזור שהוא נהר שורץ תנינים שאי אפשר לדרוך בו, אלא על קרשי ההצלה (דפים). יש לשים לב שהאזור לא גדול מידי ולא קטן מידי. חברי הקבוצה מקבלים 4 'קרשי הצלה' (מספר הדפים יהיה נמוך ב2-1 ממספר החניכים המשתתפים, ניתן לערוך את המשחק ב2 קבוצות במקביל). לכל אחד מחברי הקבוצה יש תפקיד אחד בלבד שהוא יכול לבצע במהלך המשחק. אחד יכול **רק להרים** את הקרשים, אחד יכול **רק להניח** את הקרשים, והשאר יכולים **רק להעביר** את הקרשים. על כל חברי הקבוצה לעבור מגדה לגדה של הנהר מבלי לדרוך בתוכו, שאז הם יטרפו מהתנינים!

הפתרון: ראשון יהיה החניך שמותר לו רק להניח את הקרשים, ואחרון יהיה זה שמותר לו רק להרים אותם. ביניהם יהיו חברי הקבוצה שיעבירו את הקרשים. הראשון מניח את הקרשים ומתקדם, חברי הקבוצה מתקדמים בעקבותיו, והאחרון מרים את הקרש כאשר הוא מסיים איתו, ומעביר אותו קדימה דרך חברי הקבוצה (שרק מעבירים) לראשון שמניח אותו שוב וכו', עד שמגיעים לגדה השנייה.

משחקים אולו מדמים את הדרך בשני כדי להבדיל. איך הביחד נותן לנו כח, לפה אני לא יכול להבדיל כי היכולת שלי מוגבלת. העיוור לא יכול בלי הנכה להשיג את המטרה, וכן להפך. במשחק 'נהר התנינים' נדרש שיתוף פעולה בין התפקידים השונים על מנת להבדיל לעבור בשלום את הבלבה. לכל אחד יש תפקיד מוגבל כאשר הוא לבדו. הביחד נותן לנו כח!!

3. **מה ניתן ללמוד מחניכי צמי"ד?**

לכל אחד יש מה לתת ומה לקבל. יש לנו גם מה ללמוד מילדים עם צמי"ד:

- הציגו דף שהמילה **'עיוור'** כתובה בו ושאלו את החניכים: "מה הוא יכול ללמד אותנו?" (שלא לשפוט על פי החיצוניות, העיקר הוא מה שבפנים).
- הציגו דף שהמילה **'נכה'** כתובה בו ושאלו: "מה הוא יכול ללמד אותנו?" (שלא לוותר, השמים הם הגבול, נחישות והתמדה).
- הציגו דף שהמילה **'תסמונת דאון'** כתובה בו ושאלו: "מה הוא יכול ללמד אותנו?" (לשמוח מהדברים הקטנים, לא לפחד להביע רגשות, לדעת להכיר את האדם ולא רק את המגבלה שלו).
- ניתן לעשות גם בדיון בקבוצות, כל קבוצה צריכה לחשוב על צורך מיוחד אחר או על כולם, ואז משתפים את כולם במחשבות של כל קבוצה.

4. הקריאו קטע מתוך **'מכתב לאחי'** (נספח 3). זהו מכתב שכותבת אחות לאחיה עם צרכים מיוחדים.
5. הראו את **הסרטון** שנמצא באתר התנועה על שילוב של ילדים עם צרכים מיוחדים בתנועה

<u>לבנות</u>:
http://www.tariel.co.il/?CategoryID=4414&ArticleID=15925

<u>לבנים</u>:
http://www.tariel.co.il/?CategoryID=4414&ArticleID=15919

(דף ראשי של האתר> תמיד בתנועה> צרכים מיוחדים> סרטונים> סרטון שילוב חניכים בתנועה),
ולאחר מכן ערכו סבב קצר בו כל אחד יגיד איך הוא מרגיש ביחס לסרטון/ מה הוא חושב.

סכנו ושמרו שיש לנו הרבה כל כך ללמוד מבלי צרכים מיוחדים על לצמנו ועל הסביבה. בניחד של כולם בחברה נוכל כולנו, כאשר אנחנו נלמדים מה שיש לנו, ומקבלים מכל אחד מהחברה. כמו בפאזל החסר יותר, כאשר הוא לבד ולא ולכם מקבל.

<u>נסכם בפאזל למטרה-</u>

- אנחנו רוצים לעזר לכל אחד את המקום שלו בסניף כמו במשפחה.
- אנחנו רוצים להיות אכפתיים ושותפים על הסביבה שלנו, תוך רגישות לצרכים שלה.
- לבסוף, בניחד מלמדים אותנו כפרטים וכחברה, כמו פאזל שמורכב מהרבה חלקים שונים ומקבלים. אנחנו יכולים לקבל מכל אחד ואחד.

נספחים:

נספח 1:

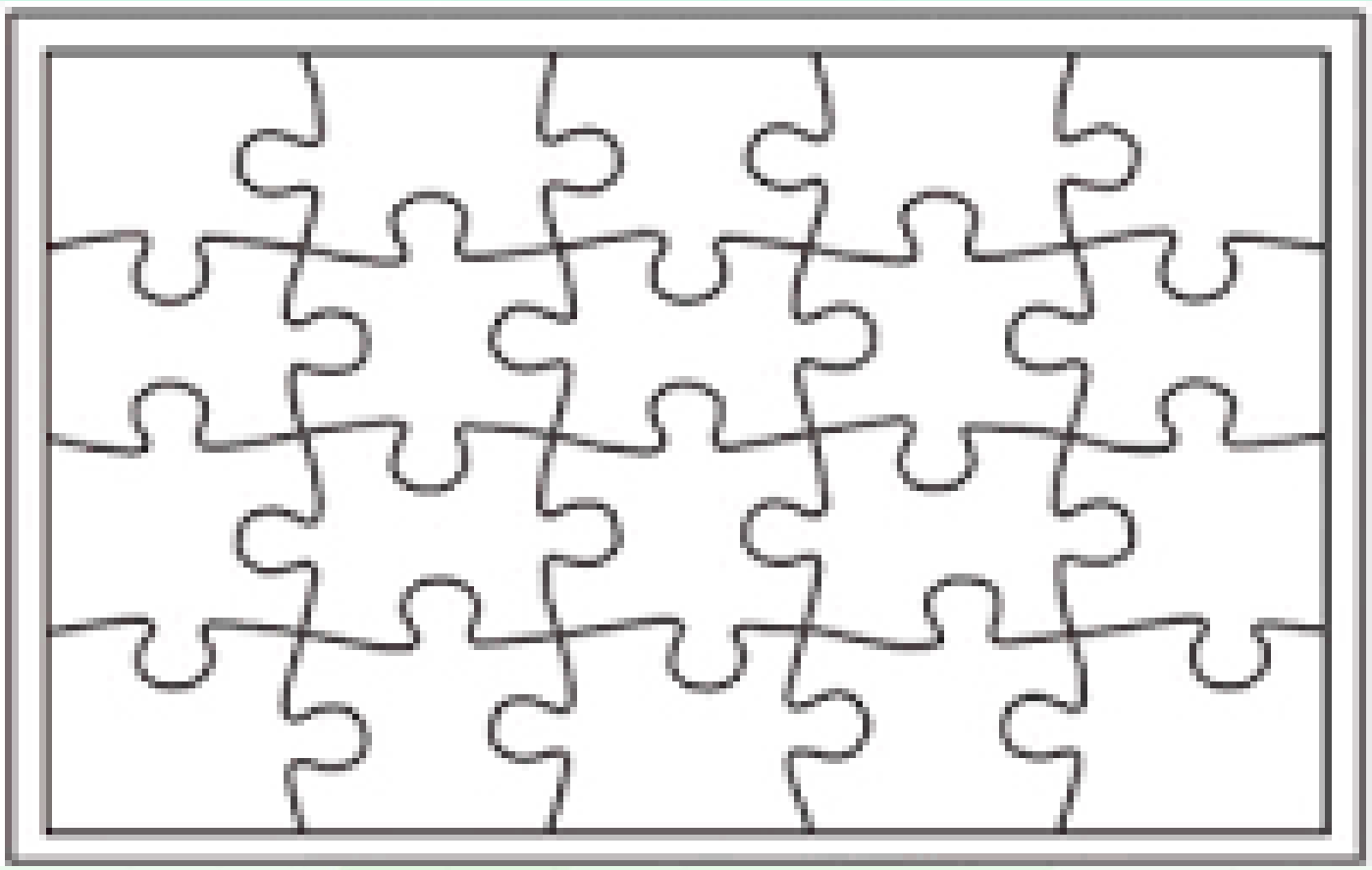

נספח 2:

קטע שכותבת נכה המתנייד בכיסא גלגלים באופן עצמאי:

"אם יש משהו שבאמת מעצבן אותי הוא שאנשים לוקחים עליי אפוטרופסות. הם לא מבינים שגם הכיסא הוא המרחב האינטימי שלי. אתה לא יכול לגעת לי בכיסא אם לא הרשיתי לך, זה כמו שאני אמשוך לך בכוח את הרגליים. ואל תסיע אותי בכוח אם לא ביקשתי. גם צריך לדעת איך להסיע. הם אומרים לי 'תרים ידיים, תן לנו'. יופי, עכשיו אני גם בן ערובה שלך. את יודע כמה פעמים נפלתי בגלל אנשים שהתעקשו להסיע אותי? אבל הדבר הכי מתסכל הוא שמשליכים מהמוגבלות הפיזית על האינטליגנציה שלי".

כלומר?

"המוח שלנו עושה השלמות. כשאנשים רואים אדם בכיסא גלגלים הם לא יודעים מה יש לו. אז הם מניחים אוטומטית שאולי הוא לא מבין טוב או לא שומע טוב. אנשים לפעמים מלטפים לי את הראש כאילו אני ילד בגן. אומרים לי 'בוא חמודי'. גם צועקים כי חושבים שאני לא שומע. ואם יש מישהו איתי, שואלים אותו 'אתה איתו? מה הוא צריך?' כאילו שאני לא שם. וזה הכי מרגיז, שמחליטים בשבילנו ומדברים עם מי שאיתנו. פעם ישבתי בבית קפה עם חבר והמלצר שאל אותו 'מה בשבילו?' אמרתי לו 'שאל אותו, 'בשבילו' יודע לדבר'".

נספח 3:

מכתב לאחי:

בשתי הפעמים האחרונות בהן ביקרתי בירושלים לאחר פטירתך ראיתי שני ילדים באוטובוס בו נסעתי, שגם הם הוכנסו תחת כותרות דומות. הילד הראשון היה אילם ודיבר בשפת הסימנים. במהלך הנסיעה החל לפתע לצחוק, צחוק רם וקולני, כל הנוסעים החלו לזוע באי נוחות במקומותיהם. אני הפניתי את ראשי לכיוונו – וראיתי את הילד השמח בעולם באותה שעה! לא יכול היה שלא לעלות כאב בליבי: מתי אנו צוחקים בפה מלא? מתי אנו מתנהגים בטבעיות, כמו שהיננו מבלי להיכנע לתכתיב? מתי אנו מאושרים באמת, למרות כל החסרונות בחיים? מתי אנו שמחים?

הילדה השניה הייתה בעלת תסמונת דאון, כמוך אחי, וכמו בסרט כתוב מראש היה ברור לי אף כאן מה תהיה הרגשת הנוסעים, ואמנם – כל נוסע שחלף על ידה התבונן תמה: מה עושה ילדה כזו באוטובוס לבדה?

כמובן, איש לא התיישב לצידה, עד שכלו המקומות הפנויים. לפתע, ראתה הילדה את בבואתה בשמשת החלון, וכדבר הברור ביותר בעולם, גחנה לעבר השמשה ונשקה לעצמה. הפעם לא יכולתי שלא להעלות חיוך למראה פניהם של הנוסעים, שמאותו הרגע ועד סופה של הנסיעה דאגו להעיף מדי פעם מבטים בודקים: "האם הילדה בסדר?" [...] מתי נשקנו לעצמנו בזמן האחרון? מתי איננו רודפים אחר עצמנו, מכירים בכוחותינו ומשלימים עם הנמצא בנו, בלי להתלונן על כל שניתן לנו? מתי אנו מסוגלים לשאת את מבטנו ולאהוב את מה שנמצא במראה?